

THE IMAGE OF THE HORSE IN POETIC TEXTS OF LITHUANIAN FOLK SONGS

RIMANTAS SLIUŽINSKAS

Abstract

The article is devoted to examine the importance of horse image in the poetic texts of various genre Lithuanian folk songs from different local ethnic regions. We find different meanings of the biological horse here, such as *riding-horse*, *working horse*, *mare* and *jade* here as the representatives in the special social context here. The general conclusion is made about horse as very important symbolic object with wide and deep its meanings in the poetic texts of Lithuanian folk songs.

Key words: horse, image, Lithuanian folk songs, poetic texts.

Horse image in Lithuanian folklore: general points

The importance of horse and its power is well known in history of all European nations and worldwide. There are a lot of historical studies about horse use in war actions, agriculture, transport, even sport, etc. The same way it is possible to examine the horse role in cultural life historically. One of such cultural aspects might be material folk culture, as well as immaterial (verbal) culture evidences. Hereby we'd like to realize the main goal of the article, investigating the horse image, as the subject of the research studies in Lithuanian folklore, particularly in the poetic texts of Lithuanian folk songs. The actualities of such studies might be emphasized showing very wide area of horse image in Lithuanian history and culture life. The main problem of such scientific tasks is the absence of interdisciplinary studies on such wide object as a horse in regional history, archaeology, sociology, art studies, traditional culture, etc., including musical folklore.

The horse image in the poetic texts of Lithuanian folk songs is very wide presented in all our ethnic regions, and in all the main genres of musical folk poetry.

Having the idea to show and to prove it we have to note the following general statements on Lithuanian folklore:

1. Lithuanian folk songs represent historical countryside (not urban) traditions.
2. They reflect female everyday life and world of view (just some exceptions: male hay-making, war-historic, and some feast songs).
3. There are very clear poetic symbols here, well-known as key-words to understand the sense of living events here. For example: (a) young ladies will take care for their rue gardens, and they use to wear the rue

wreaths on their heads (symbol of female virginity); (b) young men (as a rule) use to take care for their own riding horses, and in case their cap would fell down to the ground (water) it also means symbolic loosing the male virginity.

4. Young people never speak about love feelings in our ancient folk songs. Just mentioned above poetic symbols show us the real their sense (Čiurlionytė 1969).

It is also important to emphasize the different social functions of the biological *horse*. We can find the following positions here:

- *Riding-horse* (Lith. – *žirgas*)
- *Working horse* (Lith. – *arklys*)
- *Mare* (Lith. – *kumelė*)
- *Jade* [= *nag*, *rip*, *screw*, *hack*, *knacker*, *weed*, *plug*] (Lith. – *kuinas*)

Riding horse (*žirgas*) images

The main attention is given for the riding horse (*žirgas*) in our folk songs. The everyday family life is very often reflected with taking care of riding horses for the young men:

1. Kai mes buvom du broliukai 1. We were two young brothers¹

Jaunimo ir meilės (vaikinu) daina, žinoma Aukštaitijoje. *Youth and love song (male), Aukštaitija region.*

Kai mes buvom du broliukai,
Abu neženoti, abu neženot(i). We were two young brothers
Both of us unmarried.

¹ All free English translations from the poetic texts of Lithuanian folk songs are made by the author.

Mes turėjom po žirgelį,
Abu pabalnoti, abu
pabalnot(i).

We have got a strong riding-
horses
Both of us with bright
saddles.

- Kur mes josim, broli mano,
Žirgelių girdyti, žirgelių
plukdyt(i)?

- Where will we ride, my
young brother?
Where will we water our
horses?

- Jos' me, jos' me, broli mano,
Gilian ežerėlin, šaltan
vandenėl(in).

- Oh, my dear brother, we
will ride
To the direction of the deep
lakes, cold waters.

Ten žirgelius mes girdys' me,
Ten ir išplukdys' me, ten ir
išplukdys' (me).

Here we will water our
strong riding-horses
And here we will wash them
carefully.

KŠŽ 14²

The riding horse is always and absolutely important for
the young man, looking for his young girlfriend:

2. Už žalios girelės

2. Next to the green forest

*Jaunimo ir meilės daina,
žinoma Dzūkijos apylinkėse.*

*Youth and love song, Dzūkija
region.*

Už žalios girelės ten stovi
dvarelis,
Tenai auga mergelė balta
lelijėlė.

Nice farmstead is next to the
green forest,
And pretty young lady [as
white lily] lives here.

Nor(s) aš nežinojau, bet aš
ten nujojau,
Prisirišau žirgelį prie rūtų
darželio.

I didn't know about that, but I
rode here
And left my riding-horse at her
rue garden.

Prisirišau žirgelį prie rūtų
darželio,
Aš pats, jaunas bernelis,
už balto stalelio.

I left my riding-horse at her rue
garden,
And took my seat at the white
table inside.

- Oi kaip aš atjosiu pirmąjį
kartelį,
Tai aš tave, mergužėle,
jauną pralinksminsiu.

- Oh you, my beloved, I will
make you laughing,
When I will ride to you the first
time.

Oi kaip aš atjosiu antrąjį
kartelį,
Tai aš tave, mergužėle,
jauną pravirkdinsiu.

I will make you crying,
When I will ride to you the
second time.

Oi kaip aš atjosiu trečiąjį
kartelį,
Tai aš tavęs, mergužėle,
jaunos nepaliksiu.

And I will not leave you
unmarried,
When I will ride to you the
third time.

KŠŽ 4

And riding horse always helps to the young man to
bring some presents to the young lady:

**3. Tykus vakar's,
mėnesiena**

*Jaunimo ir meilės daina,
žinoma Dzūkijoje ir
Aukštaitijoje.*

Tykus vakar's, mėnesiena,
Graži joti, vandravoti.

3. Silent evening, moonshine

*Youth and love song, Dzūkija
and Aukštaitija region.*

Silent evening, moonshine,
Nice time to ride [on my
riding horse]

- Oi, žirgeli juodbėrėli,
Taisyk kojas kelionėlėn.

- Oh, my horse, my sorrel
(bay)
Let's be ready to our riding
trip.

Taisyk kojas kelionėlėn,
Reiks tau bėgti vieškelėliu.

Let's be ready to our riding
trip,
You will ride this public road.

Reiks tau bėgti vieškelėliu,
Reiks tau nešti dovanėles.

You will ride this public road,
And you will carry my
presents.

Reiks tau nešti dovanėles
Dėl mergelės lelijėlės.

You will bring my presents
To my girl-friend (my lily-
flower)

Dėl mergelės lelijėlės
Žalios rūtų vainikėlis.

It will fit the green rue wreath
[symbol of virginity]
to my girl-friend (my lily-
flower).

Kai nubėgsi į dvarelį,
Sutrypk kojom į žemelę.

Stamp down with your shanks
When you will reach her
farmstead.

- Oi, berneli raitužėli,
Prastos tavo dovanėlės.

- Oh you, my young boyfriend
[my rider],
Your presents are so poor!

Prastos tavo dovanėlės,
Tai dėl biednos siratėlės.

Your presents are so cheap,
They will fit just for a poor
orphan girl.

SV 14

Young lady is also concerned – where is her young be-
loved, young rider:

4. Jojau dienele

4. I was riding all the day

*Jaunimo ir meilės
daina, žinoma
Dzūkijoje.*

*Youth and love song, Dzūkija
region.*

Jojau dienele, tamsią
naktelę.
Neb' randa žirgelis viešo
kelelio.

I was riding all the day and the
dark night,
My riding horse lost the right
way.

VIII

HORSES
IN ETHNOAR-
CHAEOLOGY
AND FOLKLORE

² All examples of poetic texts hereby and later are taken
from the printed sources, indicated in Abbreviations be-
low. The number indicates the folk song number in appro-
priate publication.

O kai surado viešą kelelį - And when he found the right
Po manim žirgelis way,
neb'nustovėjo. He was very tired to stay gently
on his feet.

Neb'nustovėjo, vis He was just jumping anxiously,
šokinėjo, But my young girlfriend was
O mano mergelė miego very sleepy.
norėjo.

- Užmik, mergele, nors - Have your sleep, my darling
valandėlei, for a while,
Iš vargų, iš bėdų, iš Because of your troubles and
rūpestėlių. your grief.

- Nors atsigulsiu, bet - I'd like to have a rest, but I
neužmigsiu, will not sleep.
Mislysiu, dūmosiu - kur I will feel concern – where is
bernužėlis? my boyfriend?

Ar Vilniaus mieste, ar Is he in Vilnius city, or in
Varšuvėlėj, Warsaw?
Ar slaunam kaimely pas Or he still is in his mother's
motinėlę? farmstead?

Nei Vilniaus mieste, nei He isn't in Vilnius city, neither
Varšuvėlėj, in Warsaw.
Tik slaunam kaimely pas He still is in his mother's
motinėlę. farmstead, together
with his mother.

SV 16

It happens for some young man (some riders) to make some fatal mistakes in such love stories. The following song will illustrate the unexpected event – loosing male virginity (what means – with another lady...) the very well hidden way of symbolic meanings in poetry – rider's cap felling down into the water:

5. Žaliam beržynėly

*Jaunimo ir meilės daina,
žinoma Dzūkijoje.*

Žaliam beržynėly
paukšteliai čiulbėjo,
Aš, jaunas bernelis, ant
žirgelio sėdau.

Jojau, aš jojau, jodamas I tried to solve the problem
dūmojau: during my riding trip:
O kur aš paliksiu savo Where I have to leave my young
mergužėlę? girlfriend?

Palikau mergelę rūtelių I left my beloved in the green
daržely, rue garden
O pats nukeliavau į And went out riding to the
svetimą šalį. foreign lands myself.

Per laukelį jojau, žemelė The ground rumbled in the fields
dundėjo, And sparks jumped out from my
Nuo žirgo kojelių riding-horse legs.
kibirkštėlėsėjo.

5. In the green birch forest

*Youth and love song, Dzūkija
region.*

Birds sang their songs in the
green birch forest,
And I, young man, started to
ride on my horse.

I tried to solve the problem
during my riding trip:
Where I have to leave my young
girlfriend?

I left my beloved in the green
rue garden
And went out riding to the
foreign lands myself.

The ground rumbled in the fields
And sparks jumped out from my
riding-horse legs.

Per tiltą jojau - tiltelis I broke a bridge riding this way,
pakrypo, And my cap [symbol of men
Mano kepurėlė nuo virginity] fell down
žirgelio krito. to the river water.

I broke a bridge riding this way,
And my cap [symbol of men
virginity] fell down
to the river water.

K Ž 3

It also happens for the young boy to harm the young lady. It is symbolically shown as a riding horse treads or bites off some rue leaves (flowers) from the young lady's garden:

6. Kam šėrei žirgelį

*Jaunimo ir meilės daina,
žinoma Dzūkijoje.*

- Kam šėrei žirgelį, kur - Why did you feed your riding-
josi, horse?
Kam myli mergelę, ar Where will you ride on him?
imsi? Why are you in love with your
girl-friend?
Will you take her to get married?

- Kad šėriau žirgelį, tai - If I feed my riding-horse,
josiu, I will ride on him,
Kad myliu mergelę, tai If I am in love with my girl-
imsiu. friend,
I will take her to get married.

Per laukelį jojau, I have had such my dreams
dūmojau, riding the fields
Prie vartų prijojau – And I stopped near the green
sustojau. gates.

Pririšau žirgelį prie I left my riding-horse near the
tvoros, ring-fence,
Prie lelijėlės geltonos. Nearby the green flowers in the
garden.

Žirgelis galvelę palenkė, My riding-horse stretched his
Žaliają rūtėlę nukando. neck
And bit off the green rue leaves
here.

Išėjo mergelė verkdam, Young lady came off from this
Bernelio žirgelį bardama. her garden
Reproving my riding-horse for
such an accident.

- Cit, neverk, mergele, tu - Don't cry, please, my beloved
mano, young lady,
Tai aš tau užtversiu I will repair the ring-fence of
darželį. your garden.

Tai aš tau užtversiu I will repair the ring-fence of
darželį, your garden,
Tai tu prisisėsi rūtelių. And you will seed new rue
flowers here.

KŠŽ 1

Young lady is interested to get some knowledge about the young man. This way she talks with his riding horse:

7. Ko tu žvengi, žirgeli? 7. Why do you neigh, my riding-horse?

Jaunimo ir meilės daina, Youth and love song, Aukštaitija žinoma Aukštaitijoje. region.

- Ko tu žvengi, žirgeli,
Ko žvengi, juodbėrėli,
Ko neėdi žalio šieno,
Nei baltų dobilėlių?
- Why do you neigh (heehaw),
my riding-horse?
Why do you neigh (heehaw), my
dear?
Why you didn't touch any green
hey
Or white clovers?

- Nei man rūpi šienelis,
Nei balti dobilėliai,
Tik man rūpi tie takeliai
Pas jaunąsias mergeles.
- I don't take care for the green
hay,
Neither any white clovers,
I just feel concern for the clear
tracks
To visit your young girlfriends.

Ir atėjo bernelis,
Per lygiuosius laukelius,
Ir pririšo bėrą žirgą
Prie rūtelių darželio.
So, young man had his riding trip
Across the green fields,
And left his grey riding-horse
Nearby rue garden [farmstead,
where young lady lives]

Ir išėjo mergelė
Iš rūtelių darželio,
Klausinėjo juodbėrėlio
Koks natūras bernelio?
Young lady went off from the rue
garden
And she asked the riding-horse
About the habits of the young
man.

- Kad galėčiau kalbėti,
Daug galėč' pasakyti -
Kai užėina karčiamėlėn,
Per naktelę ulioja.
- In case I would be able to talk,
I'd like to say many important
things to you:
He use to spend all the nights in
the pubs,
And he becomes as very drunk
man for all the time.

Jis pragėrė namelius
Ir nuo lauko rugelius,
Pragers tavo jaunus
dianas
Ir nuo rankų žiedelius.
He lost all his farmstead this way
And all the ryes from the rye-
fields
He will drink away all your
young days
And all the golden rings from
your fingers.

UJM 11

As we see, there are a lot of very warm attentions (even dialogs) with riding horse usually, so I decided in all the following translations of such texts to use "he" (not "it") for the horse image.

Some new riding horse function we can find in female orphan wedding songs. The orphan bride is preparing to get married, but it is also important for her to stop all the wedding escort horses near the cemetery, and

to talk with her mummy here in such important turn of her life:

8. Oi, broliai broliai

Našlaitės vestuvinė daina, Female orphan wedding song, žinoma Dzūkijoje.

- Oi, broliai broliai,
broliukai mano,
Pakinkykit žirgelius,
važiuosim bažnyčėlėn.

Kai privažiuosim aukštą
kalnelį,
Pristabdykit žirgelius - aš
užeisiu kalnelin.

Tai aš užėisiu aukštan
kalnelin,
Tai aš atsisveikinsiu savo
radną motulę.

- Motule mano, širdele
mano,
Tai jau atsisveikinu
paskutinį rozelį.

- Dukrele mano, jaunoji
mano,
Tai tu atsisveikinai, kai
kalnelin lydėjai.

Kelaliu ėjei, ir gailiai
verkei,
Klupo tavo kojėlės, laužei
baltas rankėles.

8. Oh, my dear brothers

Female orphan wedding song, Dzūkija region.

- Oh, my dear brothers,
Put the horses to my church
(wedding) trip.

Stop, please, the horses near the
high hill [cemetery],
I have to visit this high hill
myself.

I have to visit this high hill
myself,
I have to say goodbye to my
dear mummy here.

- My dear mummy! It's me
your young daughter,
I'd like to say goodbye to you
the last time!
(before get married)

- My dear daughter, my dear
young one!
You did it, when you followed
me into this high hill.

SV 24

The same way riding horse is very important in the farewell moment before bride's travel to the church for the get married ceremony. The horses are put on festivity way, and they are waiting for the bride near the farmstead gates to bring her to the church. The bride still needs more and more time to say many thanks for nice young days to her old father, later on – to her old mother, young sister, brother, etc. Horses have to wait for this emotional ceremony patiently, and each time they are mentioned in the poetic text of such songs as very important objects in this long and touching picture:

**9. Ruoškis, mergele,
ruoškis, jaunoji**

*Vestuvinė jauniosios
atsisveikinimo daina,
žinoma Aukštaitijoje.*

- Ruoškis, mergele, ruoškis, jaunoji,
Jau žirgeliai sukinkyti,
Ties gonkeliais sustatyti,
Ruoškis, mergela.

- Dar nesiruošiu, dar ne laikelis,
Dar nedėkojau savo tėveliui:
Dėkui senam tėvuželiui,
Kų man skyrei dalužėlį,
Daugiau neskirsi.

- Ruoškis, mergele, ruoškis, jaunoji,
Jau žirgeliai sukinkyti,
Ties gonkeliais sustatyti,
Ruoškis, mergela.

- Dar nesiruošiu, dar ne laikelis,
Dar nedėkojau savo motutei:
Dėkui, sena motinėla,
Kų sukrovei kraitužėlį,
Daugiau nekrausi.

- Ruoškis, mergele, ruoškis, jaunoji,
Jau žirgeliai sukinkyti,
Ties gonkeliais sustatyti,
Ruoškis, mergela.

- Dar nesiruošiu, dar ne laikelis,
Dar nedėkojau savo seselei:
Dėkui, miela sesutėle,
Kų nupynei vainikėlį,
Daugiau nepinsi.

- Ruoškis, mergele, ruoškis, jaunoji,
Jau žirgeliai sukinkyti,
Ties gonkeliais sustatyti,
Ruoškis, mergela.

9. Prepare to your travel, our young lady

Female wedding song at the bride's farewell moment, Aukštaitija region.

- Prepare to your travel, our young lady!
The horses are put on already,
Waiting for you at the farmstead gates,
Prepare to your travel, please!

- Oh no! I will not prepare! It's not the right time for it!
I need a time to say many thanks to my old father:
Thank you, my dear old father
For giving me my young days.
You will not do it any more time...

- Prepare to your travel, our young lady!
The horses are put on already,
Waiting for you at the farmstead gates,
Prepare to your travel, please!

- Oh no! I will not prepare! It's not the right time for it!
I need a time to say many thanks to my old mother:
Thank you, my dear old mother
For setting me my dowry.
You will not do it any more time...

- Prepare to your travel, our young lady!
The horses are put on already,
Waiting for you at the farmstead gates,
Prepare to your travel, please!

- Oh no! I will not prepare! It's not the right time for it!
I need a time to say many thanks to my young sister:
Thank you, my dear young sister
For making me my wedding (green rue) wreath.
You will not do it any more time...

- Prepare to your travel, our young lady!
The horses are put on already,
Waiting for you at the farmstead gates,
Prepare to your travel, please!

- Dar nesiruošiu, dar ne laikelis,
Dar nedėkojau savo broliui:
Dėkui mielam brolužėliui,
Kų lydėjai laukužėliu,
Daugiau nelydės(i).

- Oh no! I will not prepare! It's not the right time for it!
I need a time to say many thanks to my young brother:
Thank you, my dear young brother
For coming a way with me in the fields.
You will not do it any more time...

LLDS 155;
KTR 117 (134)

Riding horse images are very important in Lithuanian war-historic songs. It is very important for all young men to have the strong riding horses and the suitable war equipment:

10. Augin' tėvas du sūneliu

*Karinė - istorinė daina,
žinoma Aukštaitijoje.*

Augin' tėvas du sūneliu,
du sūneliu.
Augindamas labai
džiaugės, labai
džiau(gės).

Tarės – paaugs artojėliu,
artojėliu,
O paauga kareivėliu,
kareivėl(iu).

Siūdin' tėvas jiem
batelius, jiem batelius,
Prie batelių –
pentinėlius, pentinėl(ius).

Pirko tėvas po žirgelį, po
žirgelį,
Ant žirgelio – po balnelį,
po balnel(i).

Davė strielbą, karabiną,
karabiną,
Ir šoblelę prikabiną,
prikabin(o).

10. The father had two handsome sons

War and history song, Aukštaitija region.

The father had two handsome sons
And he was very happy for it.

He had a hope – they will become as ploughman,
But they became young soldiers.

Father sewed nice high (riding) shoes,
And nice spurs to those shoes for both of them.

Father bought two strong riding-horses
And nice saddles to those horses in addition.

Father gave long guns to both of them
And bright swords in addition.

UJM 29

As a rule our young men, young riders are not famous heroes. It is the great disaster for them to be taken from the peaceful family life and to be brought into the battle field somewhere abroad, in the foreign lands (let's remember the historical times, when a great part of Lithuanian lands belonged to Russian Tsar Empire, and young men were taken by force to stay as recruits there for all the rest of their life:

11. Ant tėvulio dvarelio 11. At my father's farmstead

Karinė - istorinė daina, žinoma Dzūkijoje ir Aukštaitijoje. *War and history song, Dzūkija and Aukštaitija regions.*

Ant tėvulio dvarelio stov' nauja stainelė, Toje naujoje stainelėj sakalai ulbėjo. The new horse-stable is built at my father's farmstead. The falcon-birds sang gently here to him.

Tai ne sakalų balsas, ne girios paukštelių, Tai tik tėvulio sūnelis su žirgeliu kalba. There were not falcon-birds' songs to my father. Just his young son talked with his riding-horse here.

- Oi tu žirge, žirgeli, žirge juodbėrėli, Nuo šios slaunos subatėlės daugiau nejudysiu. - Oh you, my dear riding-horse! I will not ride with you since this Saturday weekend.

Veža tėvas sūnelį svetimon šalėlėn - Krenta byra ašarėlės per skaistus veidelius. Father carries his son to the alien lands [war lands], And the sorrow tears drop continuously from his white face and bright eyes ...

SV 28

Especially deep emotions we are able to feel in tragic fate of such our young man, what means also as young rider, and young soldier. Poetical symbols are connected even with the Sun sorrow: our young brother was shot at the Sun rising time, and on Sun down time your brother was buried. The Sun says: "Nine times I will not rise from my sorrow, and the tenth time I will appear just as mist"...

And the riding horse is a person who comes back alone. And he tells us the story:

12. Stovi žirgelis kieme 12. The riding-horse is in the pabalnotas yard

Karinė - istorinė daina, žinoma Rytų Aukštaitijoje. *War and history song, East Aukštaitija region.*

Stovi žirgelis kieme pabalnotas, Kamanėlėm pažabotas. The riding-horse is in the yard, With curbed bridle.

- Išeik, sesele, iš rūtų darželio, Lauk parjojančio brolelio. - Come here, our sister, from the rue garden, And wait for your brother [coming back from the war].

Parbėga žirgas ir ataprunkštuoja Aukso kilpom paršvytruoja. The riding horse comes back alone With golden harness.

- Oi, žirge žirge, žirge juodbėrėli, Kur padėjai brolužėlį? - Oh you, our riding horse, Where did you lose our brother?

- Jūsų brolelis Vilniaus miestelyje, Vilniaus mieste, aukštam kalne. - I left your brother near Vilnius city, Near Vilnius city, on the high hill.

Saulė tekėjo, brolių užumušė, Saulė leidos - pakavojo. On sun rising time your brother was shot, On sun down time your brother was buried.

UJM 27

We have folk songs on war themes with widely developed poetic texts, putting such songs close to the ballad genre examples. And dialogs of wounded soldier with his riding horse in the battle field are very important here:

13. Anoj pusėj Dunojėlio 13. Next side of the Danube river

Karinė - istorinė daina, žinoma Aukštaitijoje. *War and history song, Aukštaitija region.*

Anoj pusėj Dunojėlio Pievelė žaliavo, Grėbė pulkas mergužėlių, Grėbdamos dainavo. Next side of the Danube river Is the green grass field, Some young ladies raked the hay And sang nice songs.

- Nedainuokit, jūs, mergelės, Tų gaudžiū dainelių, NegrAUDINKIT man širdelės, Jaunam kareivėliui. - Oh you, young ladies, Please, don't sing those touching songs, Don't make me sad in my hearth, Me, young soldier.

Aš, išjodam's į karužę, Laimės neturėjau, Ir sutikau pirmą kul'pką - Širdelę pervėrė. I wasn't lucky at the battle field myself, The very first bullet speared my hearth at once.

Guli, guli kareivėlis Ant karės pašautas, Stovi juodbėras žirgelis Kamanom pamautas. Young soldier lies low In the war field, And his riding-horse stays with him.

- Eikš čion, žirge juodbėrėli, Ką aš tau sakysiu. Aš ant tavo kamanėlių Laiškelį rašysiu. - Come hear, my riding-horse, What I will tell you: I will write a letter on your curb (bridle).

Parašysiu aš laiškelį Aukso litarėlėm Ir uždėsiu antspaudėlį Kruvinu kardeliu. I will write a letter with the golden letters And I will stamp it with my bloody sword.

VIII

HORSES IN ETHNOARCHAEOLOGY AND FOLKLORE

Neški, žirge juodbėrėli,
Šį mano laiškėlį
Ir nunešęs tu sustoki
Prie žalių vartėlių.

My dear riding-horse,
Please, bring this my letter
To my parents farmstead,
And stop just near the green gates
here.

Pašers tavo sesutėlė
Žaliosiom rūtelėm
Ir pagirdys motinėlė
Graudžiom ašarėlėm.

My young sister will feed you
With her green rue leaves,
And my old mother will water
you
With her sorrowful tear drops.

Neužteks tau seserėlės
Žaliųjų rūtelėlių,
Tik užteks tau motinėlės
Graudžių ašarėlių.

It will be not enough green rue
leaves
From my young sister rue wreath,
But it will be enough sorrowful
tear drops
From my old mother face.

UJM 28

As we see, the functions of *riding horse* are very wide, deep and important in the poetic texts of the Lithuanian folk songs. The image of *riding horse* is much more representative comparing it with other images of biological horse, such as *working horse*, *mare* and *jade*.

Working horse (*arklys*) images

We have very special **Spring time** (since **Shrove-Tuesday** up to **Easter time**) calendar ritual folk songs from very local East Aukštaitija region. And only here we can find image of working horse “*arklys*” (not “*žirgas*”). By the way, very positive one:

14. Vo tai arklys 14. What a horse do I have!

Užgavėnių kalendorinė apeiginė daina, žinoma Rytų Aukštaitijoje

Shrove-Tuesday calendar ritual song (East Aukštaitija region)

Vo tai arklys, vo tai arklys,
Vo tai geras yra arklys.

What a horse do I have, what a horse!
What a fine horse do I have!

Kanopelėm, kanopelėm,
Visų kelių dai razmušė.

He blazed the trail (the road) with his hoofs,
He blazed the trail.

Vuodegeli, vuodegeli,
Visų kelių dai nušlavė.

He cleaned the road with his tail,
He cleaned the road.

È auselėm, è auselėm
Visas paukštes jau suklausė.

He listened for all the birds with his ears,
He listened for all the birds.

È akelėm, è akelėm
Danguj žvaigždes jau suskaitė.

He counted up all the stars in the sky with his eyes,
He counted up all the stars.

[Personal archive by R.
Sliužinskas]

Such songs were sung in special early spring-time calendar feasts, the first time this year visiting master's agricultural fields. All family used to put horses into the sledges, and to sing loudly, making some sort of fast running competitions with the same way sledge running families from the neighboring farmsteads.

Mare (*kumelė*) images

The *grey mare* is sung up in some Lithuanian humour youth and love songs. They are very different from the serious attention to the riding horse in previous youth, love, wedding or war-historic folk songs. This way young men use to sneer the scruffy young ladies or women:

15. Kai aš turėjau šyvą kumelę 15. When I have got the grey mare

Humoristinė jaunimo ir meilės daina, žinoma Aukštaitijoje.

Humour youth and love song, Aukštaitija region.

Kai aš turėjau šyvą kumelį
Kas dieną jojau pas tą panelį,
Oi lylia lylia, oi lylia lialia,
Kas dieną jojau pas tą panelį.

At the times, when I have got the grey mare,
I had my everyday riding trip to my dear girlfriend,
Oh, yea! Oh hurrah!
I had my everyday riding trip to my dear girlfriend.

Kumelė bėga, net balos teška,
Mano panelė batvinius raško,
Oi lylia ...

My grey mare run fast way,
splashing the swamps,
And my young girlfriend weeds out the beetroots.
Oh, yea! Oh hurrah! (...)

Sijonas trumpas, vos iki kelių,
Veidas raukšlėtas, pilnas dulkelėlių,
Oi lylia ...

She wears the short skirt,
just up to the knees,
Her face is wizened, dirty and full of dust.
Oh, yea! Oh hurrah! (...)

Mano kumelė kai tik pamatė,
Ausis pastatė, kojas pakratė,
Oi lylia ...

My grey mare saw such a picture,
And she died away at the moment.
Oh, yea! Oh hurrah! (...)

Kai aš turėsiu kitų kumelį,
Daugiau neb'josiu pas tų
panelį,
Oi lylia ...

At the times, when I will
have another grey mare,
I will never ride to this my
beloved any more.
Oh, yea! Oh hurrah! (...)

UJM 9

Jade (*kuinas*) images

The same way, even more attractive, we know humour folk songs about old, already not usable jade (*kuinas*). Possibly, I didn't catch the right English term. It might be *nag*, *rip*, *screw*, *hack*, *knacker*, *weed*, *plug* in some dialects, but all of them in dictionary have the last meanings.

Anyway our Samogitian (*Žemaitija*) people have the special sort of humour. I do hope all our local, Lithuanian people know this, the last song in my presentation. Let's sing together:

16. Aš turėjau kuiną seną 16. I have got the old jade

Jumoristinė daina, žinoma Žemaitijoje Humour folk song, Žemaitija region.

Aš toriejau koiną seną,
Veizu – bestija jau
stena.

I have got the old *jade*
And I see – it crepitates for
the last time already.

Jėmiau dalgi nuo
pastuoges
Veizu – bestija
nuspruogis.

I took a scythe from the loft,
And I see – it is dead already.

Kasu doube plate gile,
Kad palaiduot ton
bestije.

I started to dig the deep and
wide pit
To inhume such beast.

But I have got a problem: it
has so long and stiffen tail,
And there is not enough
space to fit it in this pit.

Anon oudega kap
meitas
Nabužteka double
veitas.

[Personal archive by R.
Sliužinskas]

Conclusions

1. We can find the following positions of the biological *horse* in the poetic texts of Lithuanian folk songs: *riding-horse* (*žirgas*); *working horse* (*arklys*); *mare* (*kumelė*) and *jade* (*kuinas*).

2. The main attention is given for the *riding horse* (*žirgas*) in our folk songs.

3. *Riding horse* is important object in the poetic texts of youth and love, wedding, family life, orphan and war-historic Lithuanian folk songs at first.

4. The analysis of poetic texts of Lithuanian folk songs let us know about the taking care for the *riding horse*

as the main symbolic action for the young (unmarried) man in his everyday life here. The same symbolic meaning has the green rue wreath in the everyday life of virgin young lady.

5. There are a lot of very warm attentions (even dialogues) with *riding horse* usually in the poetic texts of our folk songs. It is more usable to indicate *he* (instead of *it*) for the horse image in the translations of such texts.

6. Some special *riding horse* functions we can find in female orphan wedding songs. The orphan bride is preparing to get married, but it is also important for her to stop all the wedding escort horses near the cemetery, and to talk with her mummy here in such important turn of her life.

7. The *riding horses* are very important in the farewell moment before bride's travel to the church for the get married ceremony.

8. *Riding horse* images are very important in Lithuanian war-historic songs. Young men need to have the strong *riding horse* as well as suitable war equipment.

9. We have special spring-time calendar ritual folk songs from local East Aukštaitija region. And only here we can find image of very positive *working horse* (*arklys*).

10. The *grey mare* (*kumelė*) is sung up in some Lithuanian humour youth and love songs. They are very different from the serious attention to the riding horse. This way young men use to sneer the scruffy young ladies or women.

11. Samogitian (*Žemaitija* region) people also know the humour folk songs about old, already not usable *jade* (*kuinas*).

12. In general, all mentioned above meanings of the biological horse are very important as the wide and deep symbolic meanings in the poetic texts of Lithuanian folk songs.

Translated by author

Abbreviations

SV – *Subatėlės vakarėlių*. Mūsų dainos, kn. 1. Dainynėlis. Parengė R. Sliužinskas. Klaipėdos universitetas, Muzikologijos institutas. Klaipėda, 1998

UJM – *Už jūrių marelį*. Mūsų dainos, kn. 2. Dainynėlis. Parengė R. Sliužinskas. Klaipėdos universitetas, Muzikologijos institutas. Klaipėda, 1998

KŠŽ – *Kam šėrei žirgelį*. Mūsų dainos, kn. 3. Dainynėlis. Parengė R. Sliužinskas. Klaipėdos universitetas, Muzikologijos institutas. Klaipėda, 1998

LLDS – Sliužinskas R. *Lietuvių ir lenkų liaudies dainų sąsajos*. Klaipėda: KU leidykla, 2006

KTR – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Muzikologijos instituto Etnomuzikologijos skyriaus Muzikinio folkloro archyvas. Tautosakos rankraštyno rinkiniai.

References

- ČIURLIONYTĖ, J., 1969. *Lietuvių liaudies dainų melodikos bruožai*. Vilnius: Vaga.
- KAZLAUSKIENĖ, B., ed. 1994. *Lietuvių liaudies dainynas, Vestuvinės dainos*. Jaunosios ieškojimo – išvažiavimo į jungtuves dainos. T. 8, kn. 4. Vilnius: LLT.
- SLIUŽINSKAS, R., ed. 1998. *Subatėlės vakarėlį*. Mūsų dainos, Dainynėlis. Kn. 1. Klaipėda: KU Muzikologijos institutas.
- SLIUŽINSKAS, R., ed. 1998. *Už jūrių marelių*. Mūsų dainos, Dainynėlis. Kn. 2. Klaipėda: KU Muzikologijos institutas.
- SLIUŽINSKAS, R., ed. 1998. *Kam šėrei žirgelį*. Mūsų dainos, Dainynėlis. Kn. 3. Klaipėda: KU Muzikologijos institutas.
- SLIUŽINSKAS, R., 2006. *Lietuvių ir lenkų liaudies dainų sąsajos*. Klaipėda: KU leidykla.

Received: 14 February 2009; Revised: 28 March 2009;
Accepted: 12 June 2009.

Rimantas Sliužinskas
Klaipėda University
Institute of Baltic Sea Region History and Archaeology
Herkaus Manto street 84, LT-92294 Klaipėda
E-mail: risli@delfi.lt

ŽIRGO ĮVAIZDIS LIETUVIŲ LIAUDIES DAINŲ POETINIUOSE TEKSTUOSE

Rimantas Sliužinskas

Santrauka

Žirgo įvaizdis yra žinomas įvairių žanrų liaudies dainose, paplitusiose visuose Lietuvos etnografiniuose regionuose. Šių dainų poetiniuose tekstuose žirgas apdainuojamas kaimo (ne miesto aplinkos) buities, kasdienio gyvenimo, kalendorinių švenčių ir šeimos apeigų kontekste. Daugiausia dainose atspindi moterų bei merginų gyvenimo lūkesčius, svajones ir gyvenimo patirties aspektus. Vyrų buities ir pasaulėjautos aktualijos atsispindi tik atskirose laukų darbų (šienapjūtės), karinėse istorinėse ar vaišių dainose. Pastebima aiški simbolinė netekėjusių merginų ir nevedusių jaunuolių atskirtis – merginos rūpinasi savo žalių rūtų vainikėliu, o vaikinai stengiasi gerai prižiūrėti savo bėrą žirgą. Jaunimas dainose niekada atvirai nekalba apie meilę, visi jausmai yra užkoduoti šiais poetiniais simboliais ir giliai paslėpti.

Biologinis žirgas (arklys) lietuvių liaudies dainose yra minimas bent keturiais socialiai skirtingais savo įvaizdžiais. Tai (ristas, bėras, jojamasis) žirgas, (darbinis, kinkomasis) arklys, (šyva, kliša) kumelė arba (senas, paliegęs) kuinas.

Dažniausiai ir visada teigiamai yra apdainuojamas žirgas. Jis yra svarbiausias ir brangiausias jauno bernelio turtas tiek kasdienybėje, tiek ir šventėse, tiek namuose, tiek ir jojant pas mergelę ar į tolimas šales. Apdainuojamas žirgas, galintis nunešti mergelei bernelio dovanėles, dialoguose mergelei atpasakojantis bernelio būdą. Jojant berneliui per tiltą nukritusi jo kepurėlė (arba jis pats beskendęs) simboliškai reiškia jo bernystės pabaigą. Lygiai taip pat simboliškai mergystės praradimą dainose simbolizuoja nuvytęs (prarastas, nudžiūvęs) žalių rūtų vainikėlis. Nesunku suprasti, ką poetiniuose dainų tekstuose reiškia nenaudėlio bernelio žirgelis, sutrypiantis (mindžiojantis, nulaužiantis) mergelės žalias rūtas ar sulaužantis jos rūtų darželio tvorelę.

Kitoks, santūresnis, žirgo įvaizdis yra žinomas vestuvinėse dainose. Prie gonkelių pastatyti žirgeliai kantriai laukia, kol jaunoji paskutinį kartą savo jaunose dienoje atsisveikins su motina, tėvu, seserimis, broliais, rūtų darželiu ir visu jaunimėliu. Ji jiems visiems paeiliui dėkoja už savo jaunystės dienas tėvų namuose, nori dar ir dar kuo ilgiau pratęsti paskutines šio jos mergystės gyvenimo akimirkas ir tik tada sėsti savo vestuvių vežimėlin ir leisti žirgeliams vežti ją su savo jaunuoju berneliu bažnytėlėn. Tekant našlaitei, pakeliui į bažnytėlę žirgelių prašoma pakeliui sustoti prie aukšto kalnelio (kapinių). Ten mergelė dar kartą atsisveikina su ten palaidota savo motina, prašo jos palaiminimo pradedant naują savo nesibaigiančių vargelių gyvenimą.

Bernelio žirgas yra ypač svarbus lietuvių karinių istorinių liaudies dainų tekstuose. Bernelis nėra drąsus karžygys, savo prievolę joti į karo lauką tolimose šalėlėse jis priima kaip neišvengiamą lemtį ir žino, kad nebegrįš. Tik bėras žirgelis parbėgs švytruodamas tuščiomis balno kilpelėmis ir taip praneš namiškiams liūdnąją žinią. Nuo carinės Rusijos laikų mus pasiekia rekrūtų dainos, kur tėvas kinko žirgą ir su ašaromis akyse veža svetimiems generolams atiduoti savo sūnelį.

Visi šie pavyzdžiai liudija teigiamus, gilius, daugiaplanius ir labai svarbius simbolinius žirgo įvaizdžius lietuvių liaudies dainų poetiniuose tekstuose. Tuo tarpu arklys čia minimas labai retai. Būdingas yra tik arklio apdainavimas Rytų Aukštaitijos Užgavėnių apeiginio pasivažinėjimo dainose, kur gėrimasi arklio (ne žirgo) akelių šviesumu, auselių jautrumu, kanopėlių kietumu ir uodegėlės švitrumu.

Kumelės įvaizdis būdingas įvairių Lietuvos etnografinių regionų humoristinio pobūdžio jaunimo ir meilės dainoms. Bernelis su subtilia autoironija joja ant kumelės (ne ant žirgo) pas mergelę, kurios nevalyvumu pasibaisėjusi kumelė ir kojas pakrato...

Senas kuinas subtiliai apdainuojamas Žemaitijos krašto humoristinėse liaudies dainose. Būtent šio regiono žmonės garsėja subtiliu ir labai specifiniu humoru. Tik jie gali nuspelvinti seno, užguito kuino įvaizdį tuo pat metu ir užuojautą, ir juoką sukeliančiomis spalvomis.

Visi keturi aukščiau aptarti biologinio žirgo (žirgo, arklio, kumelės ir kuino) įvaizdžiai liudija daugialypį šio simbolio gyvybingumą ir jo svarbą pačių įvairiausių lietuvių liaudies dainų poetiniuose tekstuose.